

rajz után még líraibb hangon Négyesy munkásságának ismertetésébe fog nyelvészeti, poétikai, irodalomtörténeti, kritikai, majd esztétikai működéséről emlékezik meg, mindenütt bő tartalmi ismertetésekkel. Meg sem próbálja Négyesy egyéniségét megérteni, sokfelé irányuló munkásságát nem igyekszik központi mozgató köré gombolyítani. Ezért nem várhatjuk a dolgozattól Négyesy tudománytörténeti jelentőségének magyarázatát, s épen-séggel nem tudományunkban elfoglalt helyének kijelölését. Még adatszerűségében is hiányzik a dolgozattól Négyesy Gyulaihoz és Beöthy Zsolthoz való viszonyának ismertetése, e nélkül pedig a dolgozat csak a levegőben lóg, nem több kegyeletes írásnál. Érdeme, hogy Négyesy terjedelmes munkásságát bibliografikus rendbe állítja, s ez bizonyára segítségére lesz annak, aki majd ezután Négyesy Lászlóról érdeme szerint is megfelelő tanulmányt ír.

KENYERES IMRE.

2. *Miklós Jajcs: A modern magyar regény.* (Általános jellemzés, főbb képviselők.) Pécs. A Magyar Intézet értekezései, 22. 8-r. 62 l.

Lehet-e disszertációt írni még „nem történeti“ témáról, lehet-e az irodalomtörténet számára értékes egy, eredőiben és vonatkozásaiban kielégítetlenül ismert problémáról értekezni — régen vitatott kérdés. Az ilyen dolgozatok, mint Miklósé is, épen ezért mindkét oldalról elbírálás alá eshetnek. Ha a téma módszertani hasznát nézzük, meg kell állapítanunk: annyi érdekes és megoldásra váró kérdés merül fel mai irodalmi anyaggal kapcsolatban, hogy az értekező akaratlan is megismeri az irodalom és az irodalmi élet mozgatóit. A történeti korok irodalmának tudományos feldolgozásához ez a legkitűnőbb iskola. A fölvérteztséget azonban a szemináriumi dolgozatok vannak hivatva megadni, a disszertációhoz más is kell, szükség van a tárgy kimerítésének lehetőségére, ehhez pedig, a történeti tényezők és fejlődéstörténeti jelentőség fölrajzolásához, nem volt ereje a szerzőnek. Az ilyen dolgozat csak mozaikképet ad, egyoldalú munkát — amint ezt Miklós értekezése szinte törvényszerűséggel igazolja. A dolgozat következtetés-szerű hiányait maga is előre látja, Mégis vállalkozik rá, de nem azért — és innen erednek hibái — hogy eddig ismeretlen távlatból nézze anyagát. Azért ír, s dolgozatának címe ellenére csak olyanokról, „akikről és amit eddig még nem tárgyaltak ilyen tanulmány keretében“. Az „ilyen“ értelmezhetősége igen tág, nem akarom feltételezni, hogy a modern regényről írt komoly kritikák és essayk korában, a szorgalmas szerző — kisigényű doktori értekezést értene. A mai regényről szóló általános fejezete igen keveset mond, megállapításainak nincs kellő világirodalmi perspektívája. Általában ez hiányzik többi fejezetéből is. Móríc Zsigmondról két lapon ír, s ez még az eddig tudottak összefoglalására is kevés. Szabó Dezsővel szemben ő sem alkalmazza a már régen várt irodalmi szempontot, s „új“ megállapításához nem használta fel az irodalmat, ezért került mondanivalójával oly légies térbe és oly szubjektív hangulatba, melyből természetesen folyik az ilyen, kevésbé irodalmi megállapítás: „E szegény, kiűzött, félrelökött magyar zseninek meg kell halnia, hogy feltámadhasson“. Surányi fejezete mond még a legtöbbet; Sásdi Sándorról írt mondataiba némi lokalpatriotista iz is vegyül. Utolsó két

fejezetében Márairól és Körmendiről ír. Márairól nem tud semmit sem mondani, nincs hozzá ereje, Körmendit meg annyira más szemszögből ítéli meg, mint az egyre határozottabb irodalmi közvélemény, hogy e miatt megállapításainak nincs súlya.

KENYERES IMRE.

3. *Elek István: Csokonai versművészete*, Budapest, Kir. M. Egyetemi Nyomda. 8-r. 111 l.

Elek István doktori értekezése már csak tárgyválasztása miatt is figyelmet érdemel: verstani és verstörténeti kérdésekkel alig foglalkoznak doktorandusaink, pedig ezen a téren a kutatásra még sok alkalom nyílik. Szerzőnk Csokonai verselő-művészetének technikai oldalát világítja meg: strofaszerkezeteit, ritmikai sajátosságait és rímelését mutatja be, különös figyelemmel Csokonai verstani fejtegetéseire. (Itt jegyezzük meg, hogy Horváth János *Magyar ritmus, jövővény versidom* c. munkájának eredményeit termékenyebben felhasználhatta volna!) Előadása nyomán gazdagon bontakozik ki a költő formaművészete; meglepő újságokat természetesen nem várhatunk megállapításaitól, azonban elemzésében sok finom érzékre valló megfigyelés húzódik meg. Különösen a rímelésre vonatkozó fejezete gazdagítja a Csokonai-irodalmat. Szerzőnket stílusa és elemző-készsége egyaránt kötelezik a további munkára.

HARASZTHY GYULA.

4. *Sonkoly István: Péterfy Jenő mint műbíró*. Nagykőrös, szerző kiadása, 1937. 76 l. 8-r.

A szerző Péterfy Jenőt mint kritikust óhajtotta bemutatni. Egymásután szól zenei, színi, képzőművészeti bírálatairól, a magyar és külföldi szépirodalomra vonatkozó kritikáiról. Értekezése nem igen viszi előbbre Péterfyre vonatkozó tudásunkat, hiszen Rédey Tivadarnak csaknem 20 éve megjelent tanulmánya alaposabban beszél erről a témáról, mint szerzőnk. Nem ad mást, mint Péterfy bírálatainak tartalmi ismertetéseit s a velük kapcsolatban idézhető véleményeket. Összefoglalásában helyesen szögezi le Péterfy bíráló tevékenysége jellemzőeként azt a közismert tényt, hogy sohasem tapad a külsőségekhez — bárcsak szerzőnk is eljutott volna témájával kapcsolatban erre a tudós-méltóságra! Munkájának leghasznosabb fejezete Péterfy zenekritikáinak elég részletes ismertetése.

HARASZTHY GYULA.

5. *Sporer János: Palágyi Lajos élete és költészete*, Budapest, szerző kiadása, 1937. 8-r. 63 l.

Az értekezés szerzője nehéz feladat megoldását vállalta: Palágyi Lajosnak, ennek a zsidó származású, forradalmár-szocialista költőnek a magyarságba való szellemi beolvadását akarja bemutatni. Palágyi érdekes egyéniség volt: ellentétekből, végletekből álló vérmérséklete nem engedte egy percre sem nyugodni, minden lépése, minden verse, minden megnyilvánulása útkeresés. Aki nagy igényekkel, egyoldalú, ideális lelki beállítottsággal járja a földi téreket, az nem lehet boldog: ebben az igazságban kell keresnünk a kulcsát Palágyi pesszimizmusának, forradalmiságának. A szerzőnek nincs mindig